אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת רטז

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י' מנחם אב תרס"ט - רחובות
נמען: ר' בנימין מנשה לוין

הרב קוק מגיב על מאמר שלוין שלח לו. לוין הציג את הספרות האירופית כדוגמה לדייקנות ולבירור. הרב קוק מודה שאינו בעל סגנון מסביר, אבל אינו מקנא ב'בעלי הגילוי': עניינים גדולים אפשר לבטא בבירור רק אם 'ממעכים' אותם, ויש 'כוונה אלוהית' ששמה דברים נשגבים עלומים ('עלמא מתקיימא ברזא'). מי שבא לגלות הכול מעיד על עניות רוחו. הרב קוק קורא להפיץ רוח חיים מתוך נשמת האומה בלי פחד. התחייה מתגלה עתה: 'השלג נמס' והאביב קרוב.

עיקרי הדברים

- סגנונו של הרב קוק - העלום מול הגילוי.
- 'עלמא מתקיימא ברזא'.
- קריאה להפיץ רוח חיים בלי פחד.
- אביב התחייה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], ברחובות ת"ו[2], י' מנ"א[3] תרס"ט[4].

מהררי יהודה, עז וגבורה לתורה ולתעודה, לכבוד ידידי וחביבי, הרב החכם. הנעלה, אוצר תורה ויראת ד' טהורה, מר בנימין מנשה לווין שליט"א[5], שלו' רב וברכת ד' באהבה נאמנה.

מכתבו היקר בצירוף המאמר הגיעוני לשמחת לבבי. אמנם מעטים הם התיקונים אשר עלו בידי הכהה לתקן כעת, כאשר הודיע בצדק בני שי'[6], מ"מ[7] הנני מקוה, שאותם היחידים שקול ד' דופק בנשמתם, המתקבצים לקראת דברים היוצאים ממעמקי הנשמה הישראלית, בהיותה יונקת דוקא מטל שמים מעל, המה ימצאו להם מקום להתגדר במאמר זה, וכיוצא בו, אע"פ[8] ש"הנקודה רבה בו על הכתב" במאמרים רבים מחלקיו.

ואשר תציג למשל את הספרות האירופית בדיקנותה ובירורה. במה שנוגע לעצמי, אוכל להודות, שאינני בעל סגנון של הסברה כראוי. מכל-מקום בכללות אומר, שאינני מקנא בבעלי הגילוי, שהם מבטאים את הכל בבירור. בהרבה מקומות ישנם עניינים גדולים כאלה, שרק אם נמעך אותם, אם נטשטש את צורתם, עד שיהיו קטנים כ"כ[9], כמו שקטן הוא הדיבור שלנו לעומת תעופת המחשבה, אז אנו יכולים לבטאם בבירורם. אבל כל זמן שנחדור אל פנימיות

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 ת"ו - תבנה ותכונן
3 מנ"א - מנחם אב
4 תרס"ט - השנה תרס"ט (1908/1909)
5 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
6 שי' - שיחיה
7 מ"מ - מכל מקום
8 אע"פ - אף על פי
9 כ"כ - כל כך

הנשמה, שבתוך הדברים, ונשתוקק לענינים בעצם גבהם, בשום אופן לא נוכל לברר את הכל, ולא נמצא בקרבנו שום נטיה לחלוק על "הכונה האלהית", ששמה את הדברים הנשגבים עלומים בטבע, "עלמא מתקיימא ברזא". בהכרה זו של הכרח המצפון נשתוו הזוהר והמו"נ[10] בלשונותיהם השונות, המובאים בזה בסימני-ההבאה. ולפעמים תכופות מאד נוכל להרגיש, שמי שבא לגלות את הכל נותן לנו תעודה נאמנה על עניות רוחו פנימה. ילכו נא דברינו בהדרגה. כשמתכשרת הנשמה לחוש מאליה מרמזים דקים את האצור בתוכיותם של דברים, של מעשים ושל מאמרים, אז אותו הכשרון מתהפך בקרבה לכח של חיים, לא רק לאיזו השלמה גרידתא, של איזו השכלה בעלמא. וכפי מה שכח-חיים זה מתפתח ויוצא לפעלו, מתעשר ג"כ[11] כח הדבור, עד שיוכל לגלות חלקים גדולים מהנכמסים בתוכיותה של הנשמה. ועם דרך הגילוי בעצמו, באים תגים לאותיות, שבהם נרמזים ענינים יותר נעלים, יותר אמיצים וגדולים, שהם עומדים בעז חביונה של המחשבה, המשמרת את עושר חייה בקרבה פנימה. "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". נעבוד יחד, יקירי נפשי, כל אלה אשר נתן ד' בקרבם רוח חיים להשכיל אל נשמת אור עולם אשר באוצר חיים של ישראל, כל אלה אשר די אונים בקרבם שלא להתבטל מפני הסרחון של הזוהמא החמרית, החפצה לגרש בעיפושה את הנשמה העדינה, הנותנת חיים לכל חי, מהעולם ומגבול ישראל. נקום יחדו, נבא לגננו ונלקוט שושניו ופרחיו, נותני ריחם הטוב, המשיבים את הנפש, נעשה את מיצם ועסיסם, ומריח בשמיו ישובו ויחיו הנשמות המעולפות, מתוך האויר המחניק הממלא את האטמוספירה של בנינו, אשר "עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר" אני חפץ להציק רוח, איך שיהיה, איני מקפיד כל כך על הקיצוע החיצוני, במקום שהדבר קשה לי. יבאו דברים חיים במחננו, דברים שנדברים בבטחה, מתוך נשמתה השלמה של האומה, אשר רוח חי העולמים חי בקרבה, בלא שום פחד וזחלנות מצד אי-הסכמה מן החוץ. אנו יודעים בבירור, שהננו בונים את כל בנינו, על הטוב והיושר, על האמת והצדק, על הנצח וההוד, אשר שורש נשמתנו עורג אליהם, כפי גבהם, טהרם וחסנם האלהי, אשר קרני אור רבים מהם נתגלו מאתנו על עברנו, על השפעתנו, על עצמנו, על אימוץ נשמתנו, בתוך כל הנדודים החשכים, ועל נשמת העולם כולו, ע"י[12] המון צינורות טהורים וגם עכורים. עתה, אחרי תרדמה ממושכה, הגיעה לנו שעת התגלות החיים. השלג והכפור, אשר כסו את גרעיני תחייתנו, נמסו, מקוי השמש של האורה האלהית אשר שלחה את קויה, דרך ההתפתחות של התרבות הכללית. האביב קרוב לבא. רוח אלהים חיים שבכנסת ישראל, ההולך ומתגלה באופן חרישי, אבל נשמע לכל בעלי הקשבה, הולך הוא ודופק על נימי הכינור, אשר לדוד מלך ישראל החי וקיים. חפץ שיבה לתחיה על ההר הטוב והלבנון הולך ומתפרץ, ועושה נתיבתו, עלינו לסלק את מסילתו, להצילו מכל רוח רעה אשר תוכל לעכב את דרכו.

הנני מקצר ועולה, ודורש באה"ר[13] את שלומך הטוב ושלו'[14] תורתך וחכמתך,. כנה"ר[15] ידי"ע[16],

אברהם יצחק ה"ק

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

10 והמו"נ - והמורה נבוכים

11 ג"כ - גם כן

12 ע"י - על ידי

13 באה"ר - באהבה רבה

14 ושלו' - ושלום

15 כנה"ר - כנפשו הרמה

16 ידי"ע - ידידו עוז